

semantics (step-identification procedure) well as componental and statistical analysis are used in this linguistic research. Usage of mono- and polyfunctional semes rate as well as their system relationships is the *finding* of research. According to the degree of axionomen polysemy the composition of 240 semes are divided into 12 complexes. 4 combined semes are separately revealed in lexical meanings of either polysemantic or monosemantic axionomens. The *practical value* of the research is to use its results for fundamental studies of all lexico-semantic sub-systems of value paradigms of the Ukrainian, English and French language societies.

Key words: axionomen, lexical meaning, semantic analysis, seme.

Статтю отримано 18.10.2015 р.

УДК 811.161.2'276.3/5'373.421-053.6:378.18

СТОЛЯР Марія Юріївна,

аспірант кафедри української мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
Одеса, Україна;
e-mail: stolyar.mariya@mail.ru; тел. моб.: +38 0967342264

ЛЕКСИЧНА СИНОНІМІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ МОЛОДІЖНОМУ СЛЕНГУ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)

Анотація. *Метою* статті є виявлення і частковий аналіз репрезентативних для сучасного художнього дискурсу сленгових лексичних синонімів. *Об'єктом* розгляду є репрезентативні для сучасного художнього дискурсу лексичні синоніми українського молодіжного сленгу. *У результаті* дослідження визначено мету їх уживання й особливості функціонування в текстах творів письменників постмодерністів. Наукові дослідження проблем українського молодіжного сленгу досить недавно стали об'єктом лінгвістичних досліджень (П. М. Грабовий, С. А. Мартос, Л. О. Ставицька, І. І. Щур та ін.). **Висновки:** за допомогою сленгової синонімії письменникам вдається досягти семантичної багатоплановості у стислій формі висловлювання. Яскраво і точно виражаються імпліцитні комунікативні інтенції адресанта. На основі сленгової синонімії будуються такі стилістичні фігури, як ампліфікація, градація, плеоназм. Молодіжний сленг репрезентує реалії сучасності та продукує майбутнє мови й етносу.

Ключові слова: молодіжний сленг, художній дискурс, лексичні синоніми, сленгова синонімія.

Сфера функціонування молодіжного сленгу не обмежується лише усним спілкуванням. Наразі відбувається активне введення усно-розмовних елементів у художній дискурс. Важливим аспектом функціонування молодіжного сленгу постає індивідуально-авторська словотворчість, спрямована на створення оригінальних образних структур, художньо-тропеїчних синтагм на семантичній основі жаргонної лексики [5, с. 264]. Дискурс художньої літератури відображає динаміку сучасних мовленнєвих процесів і виконує функцію поширення молодіжного сленгу, а іноді виступає його творцем. Потрапляючи в індивідуально-авторський світ, молодіжний сленг набуває художнього переосмислення, за яким стоять нові семантичні та естетичні цінності.

Постановка проблеми. Без сумніву, можна констатувати факт загальноструктурної інтенсифікації та демократизації мовного дискурсу. На такий динамізм розвитку одногослоно вказують усі лінгвісти, розглядаючи інноваційні процеси у мові: потужна хвиля запозичень, творення нових слів, реінкарнація значної кількості архаїзмів, історизмів, діалектних слів, експансія розмовного мовлення, особливо сленгу тощо. Концептуальною основою всіх перелічених тенденцій є прагнення до вільного, позбавленого тиску норм розвитку мовлення, зближення літературної та нелітературної форм мовлення, наближення до живомовної стихії. У змішуванні та зміщенні стильових пропорцій імпліцитно виявляється протест проти застарілих норм і спрямованість на створення нового зразка в мовленні — соціально-психологічний фактор еволюції мови [4, с. 23]. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Різні аспекти молодіжного сленгу досліджували як вітчизняні мовознавці (Ю. А. Василенко, К. В. Котелевець, С. А. Мартос, Л. І. Мацько, С. В. Пиркало, Л. О. Ставицька, О. О. Тараненко та ін.), так і зарубіжні (І. Р. Гальперін, Т. Г. Нікітіна, В. А. Хом'яков та ін.). Дослідження ведуться частіше на усно-розмовному фактичному матеріалі, зокрема, вивчаються регіональні особливості молодіжного сленгу, наприклад, С. А. Мартос досліджує молодіжний сленг у мовленнєвій структурі міста Херсона, Т. М. Миколенко — на матеріалі усного мовлення тернопільців. Багато досліджень відбувається на основі матеріалів усного і писемного анкетування / опитування або спираючись на поодинокі словники сленгу. Синонімія у структурі молодіжного сленгу (на матеріалі сучасного художнього дискурсу) ще не була предметом спеціального соціолінгвістичного дослідження. Це вказує на **актуальність** теми цієї розвідки.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення і частковий аналіз репрезентативних для сучасного художнього дискурсу сленгових лексичних синонімів.

Виклад основного матеріалу. У відомій п'єсі Миколи Куліша «Мина Мазайло» головний герой нарахував 33 синоніми до слова «говорити». Якщо подивитися на сучасний український сленг, то таких синонімів можна знайти ще більше: *базарити, триндіти, ляпати, цвєкати, ботати, морозити, ля-ля, лапшати, видавати, гнати, мести мітлою, мочити, мурчати, нагружати, нести (пургу), проганяти, терти, чесати, розказувати чийсь кедам, свербіти, травити, тріпатись, гнати туфту, хрюкати, шелестіти, шпирехати, шуришати, бакланити, бздіти, бушувати, вгружати, воняти, вставляти, втирати, вякати, грузити, гундосити, жвандіти, жуужжати* і т. ін. [4, с. 3]. Сучасні письменники вводять у тексти творів елементи молодіжного сленгу зі стилістичною метою. На основі сленгової синонімії будуються такі стилістичні фігури: ампліфікація, градація, плеоназм. Наявність лексичних синонімів молодіжного сленгу в сучасному художньому дискурсі є цілком закономірним явищем.

Л. Т. Масенко зауважує, що головним чинником виникнення деяких групових соціолектів є експресія. Так утворюються жаргони у відкритих молодіжних середовищах — учнівських, студентських, у групах, пов'язаних із мистецькою діяльністю. В таких соціолектах надзвичайно розбудована синоніміка. Наприклад, у польському словнику студентського жаргону, опублікованому в 1974 р., що містить 10 000 слів, на позначення *гроші* зафіксовано 46 синонімів. З сучасного українського студентського жаргону можна навести приклади таких синонімічних рядів: *торба — гаплик — хана — труба — глина — слива — ландиш* (кінець, крах чогось); *герла — матильда — клава — тьолка — тітка* (дівчина) тощо [2]. Як експресивний елемент, який утворює «стилістичний злам», сленг ефективно використовується у прозі та поезії. Таке використання сленгу зі стилістичною метою є одним із дієвих способів перетворити його з надбання корпоративної групи на загальне вживання у царині національної мови [5, с. 264]. Лексичні синоніми молодіжного сленгу в сучасному художньому дискурсі є надзвичайно експресивними й емоційно ємними.

Молодіжний сленг репрезентує реалії сучасності та продукує майбутнє мови й етносу. Мовознавець Л. І. Мацько стверджує, що нова українська література й літературна мова постали на органічних зв'язках з етнографією, фольклором, з живою розмовною мовою і завдяки цьому відзначаються особливою «характеристичністю» і тому є добрими репрезентантами значної частини духовних притаманностей усього народу [3, с. 162–164]. Прозова мова розкриває широкі можливості для соціальної акцентуації оповіді, що висвітлює соціальний світ персонажів і, звичайно ж, соціокультурний контекст доби, часу, в якому вони існують [5, с. 271]. Система цінностей є найважливішою характеристикою дискурсу загалом і молодіжного дискурсу зокрема. Як слушно додає дослідниця О. Христенко, в колективній свідомості існує деякий неписаний кодекс поведінки, в якому за допомогою спеціальних прийомів можуть бути виокремлені ціннісні домінанти як в етичному, так і в естетичному планах. Весь ціннісний простір моделюється за допомогою загальнолюдських (як моральних, так і суто практичних — утилітарних) цінностей, що є характерними для певного типу цивілізації, певного етносу, що виявляються у регіолектах та соціолектах; а також індивідуальних та групових цінностях [6, с. 432]. У сучасному художньому дискурсі репрезентовано ціннісні домінанти молодіжного сленгу в експресивних синонімічних рядах.

Для увиразнення і точної передачі змісту висловлювання автор може використовувати впереміш або почергово синонімічні сленгізми із нормативними лексемами. Такий стилістичний прийом надає вислову певного емоційного навантаження. *Врешті-решт стара пердуниха представилася: спочила, здохла, відкинула лещата, померла, пішла до Бозі гайтю, врзала дуба, простягла ноги — називайте це, як вам завгодно* (Дереш). Л. О. Ставицька говорить, що дієвий прийом актуалізації синонімів дає про себе знати й у тих випадках, коли дискурс демонструє шукання потрібного слова або взаємовідбиття реплік через нанизання синонімів [5, с. 268]. Молодіжний сленг твориться у побутовому спілкуванні для позначення понять, які мають вагоме значення в певному молодіжному колективі. Молодь зосереджується на власних реаліях, таких як зовнішність, навчання, відпочинок, дозволя, розваги. Відпочинок часто супроводжується вживанням алкогольних напоїв. На позначення цього процесу нами зафіксовані такі синоніми: *квасити, бухати, глушити, вдавити, хильнути, бахнути, вмазати, накачатися* тощо: *Ну, він і бере відразу два літри. Сидить і квасить* (Жадан); *...після чого капітан загаяв нас у гуртожиток, а сам ішов у штаб бухати* (Жадан); *... без міри глушим самогон...* (Різниченко); — *Ну, почекай, вдавить він пизир, вдавить другий* (Жадан); *Покинула... Ходім, хильнем, сусіде* (Різниченко); — *Ну шо, тьолкі, бахнемо? — ні, не водку розливаю...* (Карпа); — *Це спирт. — О, — тільки й відказує Карбюратор. — Вмажемо? — питаюсь я і йду до тьотки за касою* (Жадан); *Коли мені було 14 і в мене були свої види на життя, я вперше накачався алкоголем* (Жадан). Дослідниця О. Кондратюк у статті «Молодіжний сленг як мовне явище» зазначає, що дієслова для позначення вживання алкогольних напоїв: *бухати, квасити, кияти* прийшли у молодіжне мовлення з кримінального жаргону, але цей

синонімічний ряд доповнився одиницями, що виникли внаслідок власної мовотворчості підлітків: **наложкатись, нажертись, банячити, вгаситися, влупити, дрінчити**. У даних новотворах відчувається розмовна експресія, іронізм та іншомовний вплив (слово «дрінчити» очевидно виникло на основі англійського «drink» — пити) [1].

Багато створено молодіжних синонімів на позначення людини у стані алкогольного / наркотичного сп'яніння: **вгашений, обковбашений, обдовбаний, врзаний** тощо. — *Коротше, я бачу вона вгашена, ну, теж починаю роздягатись. А я ж не знав, що вони вже зранку. Вони там, значить, спочатку наковтались якоїсь гадості, а потім водярою залили, уявляєте? Суки п'яні (Жадан);...це ніби така всесвітня солідарність всіх обковбашених придурків... (Жадан);...два нещасні обдовбані створіння... (Жадан);...він часто повертався добряче врзанним... (Андрухович).*

Стан алкогольного / наркотичного сп'яніння обрив у мовленні молоді емоційними синонімами **накриває, пре, розвозить, розриває** тощо:...*одкровення боже накриває його з головою, його просто пре під час проповіді... (Жадан);...його [преподобного] просто розриває і все тут (Жадан); Композиція справді починає звучати, і нас негайно від цього розвозить... (Жадан); Це накривало сильніше за горілку (Андрухович).* Дані лексичні синоніми, запозичені із жаргону наркоманів, у молодіжному сленгу набули нових конотацій, не пов'язаних із вживанням будь-якого допінгу. Вони найчастіше вживаються для передачі веселої настрою, переживання, емоційного вибуху, викликаного певною подією. Запозичення лексичних одиниць із жаргону наркоманів не рідкість для молодіжної субмови. *Я моментально зрозумів значення слова плющити. Мене плющило й в'ючило, грицало й пекало, шурило, пазурило, цвиркало, суганило наскрізь ковдрами в зірочку, аж підтиналися коліна. Мене розчавлювало між небом і землею щось таке сильне, про існування чого раніше я ніколи не здогадувалася (Дереш).* Автор застосовує стилістичний прийом ампліфікації для опису стану наркотичного сп'яніння. За допомогою довгого синонімічного ряду точно передається психічний і фізичний стан персонажа. Читач, необізнаний у реаліях наркоманського життя, з легкістю зрозуміє про що йдеться.

Інколи сленгізми супроводжуються контактно або дистантно розташованими твірними базами, пор.: *в'ючити* → *в'юк, гедзяти* → *гедз* тощо для полегшення декодування «неприлученими» до молодіжного сленгу реципієнтами наявного словотвірного значення і взагалі семантики деривата. Пор. також: *причандалити* → *причандали, малімонити* → *малімон*: — *А скільки часу в'ючить? — озвалася вона [Терезка — М. С.] до Антона, вдосталь надивившись на павука. Антон задумався. — Якщо вперше, то в'юк¹ може затягнутися години десь на дві. ¹ В'юк — час дії офтальмоделіка від Гедза до терпуги. Див. також: «Гедзяти», терпуга (за: А. М. Давихам, неопубл.). Гедз — момент шквального западання фокусу бачення, наступає відразу по закрупуванні й триває від трох до двадцяти хвилин (за: А. М. Давихам, неопубл.) (Дереш). — ОгоГогоГо!!! ЛОГОГОЛОГОМ?!! Але мене малімонить! Я все зрозумів! Як влучно! (Дереш); Очі аж горять. У мене перший раз був такий малімон¹, ніби очі стали завбільшки з два сонця. Такі ж розпечені. Малімони (причандали) — полісемантична формація, асоціативно близька як із лексемою «глюк» (у значенні перцептивної облуди), так із вичерпалим себе в українському ідейному полі терміном «ізмєна» в його онтологічному тлумаченні (а саме циркулюючі ідеї, несподівана експлозія емоцій тощо). Причандали: суганяються, в'ючаться, мотаяться; малімони: приходять, скрикують, скапують, в'ючать; з малімонів: зіскакують, зісковзують, гепаяться (останнє передає найвищий ступінь екзистенцій, щось типу: впасти в небо, але догори ногами і задом наперед); на причандалах: сканують, цупеніють, остигають тощо. Для описування причандалів епікурейського складу використовують дієслово: «мармулядити», «печеніжити». Див. також: «марамулити»... (Дереш); «Ну мене й причандалить!» — подумала Температура. Вона вловлювала стільки площин різних значень, скільки тіло наважувалось сприймати (Дереш).*

«Небажання щось робити» спричинило появу сленгових синонімів **в напруг, впадло, западло** тощо: *Нам його все одно в напруг тягати за собою (Жадан);...а самому преподобному, очевидно, просто впадло її корегувати, очевидно (Жадан);...мені западло працювати на них... (Жадан).* Сленгізми передають нюанси почіттів людини в певному стані.

У сучасному дискурсі наявний великий пласт сленгових синонімів зі значенням «поганій». Нами виявлені такі лексеми: **галіміий, гробаний, дебільний, йобнутий, йоханий, лажовий, стрьомний, чмошний, фіговий** тощо...*винищена чумою і фіговим комунальним господарством... (Жадан);...безбарвним ступором нашого чмошного безчасся (Жадан).* Лексеми із цього синонімічного ряду описують будь-яке поняття, явище, особу тощо, що має відповідне конотативне значення.

Досить багато трапляється прикметників зі значенням «чудовий, гарний»: **жирний** (контекстуальний синонім), **класний, кльовий, козирний, крутий, крутезний, мегакрутий, наворочений, найбомбовіший, прикольний, путній** тощо. — *Це ж якраз козирна погода... (Жадан);...кльовий чувак, — лниво відказує Ілля... (Карпа);...хоча хотів почути якісь поради путні... (Березінський); Квартира з канарейками й готовим до обвалу балконом, з трамваєм під*

вікнами і — як мріялося їй хазяїну пердуну-кагебешнику-в-рейтузах — сімома додатковими баксами за кожного, хто лишиться у нас переночувати. **Жирний** варіант (Карпа). Прислівники: **по приколу, ураганно** тощо...мабуть, їм просто було **по приколу** впертися із таким монстром... (Жадан);...ми тоді так і не дочекались, але все одно було **ураганно** (Андрухович).

Активно вербалізується у молодіжному сленгу мікрополе «Людина». У художніх текстах нами виявлено сленгові синоніми на позначення людини як носія фізичних і психічних рис. «Некмітлива людина» — **баклан, ботан, гальмо, даун, дебіл, довбень, ідіот, кретин, лопух, лох, олень, предур, шизик, шланг** тощо:...але йому ніхто не вірив, бо всі вважали **шлангом** (Андрухович); Вони розводили нас, **як лохів**... (Андрухович);...то перший-ліпший **предур** відразу ж викличе швидку або поліцію (Андрухович); Микола виявився **лопухом**, попри пару десятихвилин, проведених за кермом на далеких перевезеннях, він поведився, ніби цілковитий **чайник** (Андрухович).

Найбільша кількість синонімів у текстах творів на позначення особи чоловічої статі з негативною конотацією. «Дуже погана й нешанована людина»: **гад, гандон, гівнюк, гомік, громила, клерк, мудака, мудила, мудоозвон, недоносок, охуйок, падла, падлюка, підар, поц, притирок, уйбокс, урод, фрик/фрік, чмо** тощо: **навіть найасоціальніші фріки** (Андрухович); **Мої старі кеди свідчили лише про те, що я мудака і нових кедів собі купити просто не можу** (Жадан); — **Урод! Дай мені шось холодне!** (Жадан).

«Особа жіночої статі з негативною конотацією»: **коза, корова, курва, лява, пердуха, про-шмандовка, стерва, сука, шавка, шалава** тощо...зрадили музику, свою музику, бо ті **корови** слухали винятково всяке гівно... (Андрухович); **Стільки нового дізнаєшся про себе — наприклад, що ти «стара пердуха», «стерво», «перчена коза», «гівно собаче»** (Роздобудько).

Синонімічні назви чоловіка і жінки з нейтральним значенням не так поширені, як із негативною конотацією. «Жінка/дівчина»: **баба, бікса, краля, тьола, чувиха** тощо. «Чоловік/хлопець»: **пацук, перець, тип, типок, чувак** тощо.

Великим є синонімічний ряд на позначення комунікативної діяльності. Спілкування важливе у будь-якому молодіжному колективі, тому різні групи молоді незалежно одна від іншої продукують сленгові новотвори з метою виокремитися, відрізнитися. На позначення дієслова «говорити» у художньому дискурсі наявні такі сленгові синоніми: **базарити, вантажити, втирати, гордити, грузити, гундосити, зливати, каркати, ляпати, молоти, пиздякати, пропхенькати, тріпатися, фонити, чесати** тощо. **Мені тут немає коли з тобою тріпатись** (Жадан); **То всьо Корій, не йди туди, чуєш? — пропхенькала** вона (Дереш); **Ми потрінділи про те і се, я показав йому кілька фоток з вілли...** (Андрухович);...**молон** усякі несосвітненні географічні дурниці... (Андрухович); **Я так і знав, що ти зараз ляпнеш, дотепнику!** (Андрухович);...**а хто це ще тут гундосить** так по-лемберзькому? (Андрухович);...**обов'язково розхуячить собі писок** яким-небудь станком, перестрине тебе на вулиці і давай **вантажити** нікому не потрібними речами, не. (Жадан); **Шо ти грузиш? — нервуеться чувак, очевидно Гоша** (Жадан).

Лексичні синоніми на позначення пересування («іти, ходити»): **петляти, повзти, попензлювати, тинятися, тягатися, фігачити, херачити, чавити** тощо...**Валера** вибрався з кімнати і кудись **попензлював**... (Андрухович); **Тобто ні — насправді ми повзли їй назустріч**... (Андрухович); **Але поки він петляв коридорами**... (Андрухович);...**де я тиняюся** поміж усіх незліченних принад і запахів... (Андрухович);...**а ці довбані 120 км ми вже чавимо** сьому годину (Карпа);...**я з дитинства тягався по усіх цих палацах**... (Жадан); «приходити»: **Час до часу вони завалювали в моє купе, щоб у ньому як слід накуриться** (Андрухович); ...**на якому виступить** Баланеску-квартиет на чолі з самим Баланеску, який теж сюди **припхався**, вірніше, це я сюди **припхався**... (Жадан); **До Ужгорода ми долізли** разом з темрявою (Андрухович);...**публіку неврівноважену, яка виповзає на звуки революційних барабанів**... (Жадан); «уходити»:...**що ми з ним мусимо вже валити** (Жадан);...**ї вирішила лияти** через балкон (Карпа);...**Діку нестерпно хотілося звалити** (Карпа).

Лексичні синоніми на позначення дієслова «зганьбитися» — **облажатися, обламатися, попуститися** тощо:...**вірніше ми витягуємо Чапая на вулицю, а там він і сам попускається**... (Жадан);...**ти ж був нормальною людиною, не зовсім кінченою і не цілком передбачуваною, що ж ти так облажався**... (Жадан); **Ведучий робить паузу, очевидно, думає, чи не запустити йому ще раз степана гальябарду, гуляти так гуляти, але врешті обламується і говорить далі**... (Жадан).

Лексичні синоніми на позначення «будь-чого, що оточує людину»: **байда, прибамбас, фігня, причандал, херня, хрінovina, шняга** тощо. **Навколо стояла купа всяких причандалів**... (Карпа); **Основою такого формування стає окремо взяте підприємство, там, завод, фабрика, чи ще якась байда** (Жадан);...**Собака наступає на якусь металеву хрінovину і та глухо дзвенить**... (Жадан); **От слухав Дімка про всяку херню, і поїхала йому криша** (Дереш).

У молодіжному колективі зазвичай засуджуються реалії, які є неприйнятними й у «дорослому» соціумі. Наслідком цього є поява сленгізмів із відповідною оцінкою конотацією. Так утворилися синоніми на позначення поняття, що означає «бути зухвалим»: **вийобуватися,**

залупитися, оборзїти, охрінїти тощо. Широкий синонімічний ряд нами виявлено на позначення поняття «проблема, неприємна ситуація»: *гаплик, западляна, запара, капець, лажа, лайно, непруха, срань, хана, холера* тощо...*Якось так трапилось, що в кожного своя запара, свої проблеми...* (Жадан); *Завтра похорон. А його ніде немає. Уявляєш? — Да, — говорить Маруся, — лажа* (Жадан); *В Нью-Йорку це просто гаплик, при цьому вони активні...* (Андрухович).

На позначення «байдужості» у молодіжному сленгу створено багато синонімічних виразів, дієслова: *забити болт, ложити, не гребти*. Прислівники: *паралельно, пофіг, по цимбалах, похуй* тощо: *Мені казали, що ти маєш силу, але той, кого ти хочеш випустити, на тебе лжив* (Жадан); *...робіть собі що хочете, бо я болт забив на сновидіння...* (Дереш); *Мені паралельно, сон це чи не* (Дереш); *Я вирішив удавати, що все позаду, і мене це вже не гребе, забути* (Андрухович); *...але насправді вдавав, що йому це все по цимбалах...* (Андрухович).

Розумова діяльність дуже важлива у житті молоді, що відображається у розбудованій синоніміці дієслівих лексем із значенням «розуміти»: *викупувати, вкидуватися, доперти, допекти, доходити, просікати, прохавати, роздуплюватися, рубати фішку, сікти* тощо. *Інколи Дік просікав твій злочинний задум піти...* (Карпа); *А коли я доперла, що в мене з «цим чуваком» щось типу флірту...* (Карпа); *Мені здається, ти рубавш фішку...* (Карпа); *...при цьому роздуплюємося, що дивнувата якась реакція...* (Карпа); *...правильно, дружице, ти все вірно січеш* (Жадан); *Травмований спочатку не зрозумів, але врешті до нього дійшло* (Жадан); *Оркестр підхоплює цю химерну тему, всі раптом прохавують, який кльовий чувак цей Малий...* (Жадан); *Бо на другий ранок допетрав, що це повна лажа...* (Карпа); *Нічим не стримувана жага свободи, вкидуєшся?* (Дереш); *Половина думаючого населення України зразу викупує, що до чого...* (Дереш).

Сленгові синоніми на позначення дієслова «дивитися, спостерігати»: *витріщатися, втикати, втуплюватися, зирити, пасти* тощо. *Жруть сємочки і втикають на дівчат* (Дереш); *Він понизливо зирить за вікно...* (Карпа); *Ромчик — втуплюється в дівок* (Карпа); — *Ага, схоже вони насторожились, чуєш — замовкли? — Вони нас пасуть* (Жадан); *І це усе не твоє діло. Що витріщився?* (Карпа).

Сленгові синоніми на позначення «грошових одиниць»: *бабки, бабло, баблоси, бакси, рубаси* тощо. *Ти платиш двісті баксів і отримуєш свою музику...* (Жадан); *Думаю, бабок у них все-таки не було* (Жадан); *Хочу дізнатись, скільки у вас бабла* (Жадан); *...баблоса в нас нема на тебе, вуйку* (Карпа); *по три рубаса за сто грам...* (Карпа).

Для досягнення комічного ефекту або з метою образити використовуються лексичні синоніми на позначення частин тіла людини. «Обличчя»: *витяжка, гризло, міна, мордяка, радіо, рило, риляк, пика, писок, фейс, фізія* тощо. — *Заткни рило, — процідив я крізь стиснуті зуби. <...> / — Завали свій риляк, бо зара' схопиш кулю в лоба* (Дереш); — *А тепер завали мордяку й не рухайся, — процідила злісно Дзвінка* (Дереш); *Закрий свою витяжку!* (Карпа); *...ні — розхуячить собі писок яким-небудь станком* (Жадан); *Доц на те все залився буйним сміхом й прямисінько у фейс* (Дереш); *...дивлячись на мою розгублену пїку* (Жадан); — *Пиздуй звідси, поки не дали в радіо...* (Дереш); *...роздають безкоштовні календарики з фізією преподобного...* (Жадан); *...себто натовкати їм гризла* (Дереш); *Вічно невдоволена, знаєш, така децю надута міна* (Андрухович).

Дружні і любовні стосунки займають вагомe місце у житті молоді. Це відбилося в сучасному художньому дискурсі наявністю емоційних синонімів. Нормою художньо-образного слововживання є синонімічні комплекси, що демонструють семантичну відповідність ужитого в образному значенні жаргонізму та нормативного еквівалента [5, с. 268]. Цей стилістичний прийом надає мовленню персонажа сучасності й увиразнює його. *Та то я один був чоловіком її життя. Меном, котрому вся та її кінематографічна хуйня присвячувалася* (Карпа). У значенні «чоловік / коханець» уживаються синоніми *дяпчик, мачо-мен, мен, мучачік, чувак* тощо: *...і мене не любив черговий мучачік, я щось подібне ніла йому в листах* (Карпа); *Так чувак старався і так припадає мені його тупо й поетично відшивати зараз* (Карпа); *Дяпчик, якому присвячена окрема глава* (Карпа); *знайшла хахаля...* (Жадан); *...як їхні мачо-мени безпорадно регочуть...* (Карпа). Характерним для цієї групи молодіжних лексем є додаткова конотація, вони не є абсолютними синонімами.

Цікавими є сленгові стійкі словосполучення, які мають синонімічні варіанти одного із компонентів: *...бабки просадили, тож тепер не знають, куди їм краще поїхати...* (Жадан); *Ви що — пробали мої бабки?* (Жадан). Молодіжний сленг активно інкорпорує інвективу, обценну лексику, яка у просторіччі називається матом. У даному прикладі перший варіант синоніма виконує функцію евфемізму. Більшість сленгових ідіом є абсолютними синонімами: *Може цілими днями впиватися розповідями про те, як йому зривало черепицю: і на даху крапав, і на Сонце втикав...* (Дереш); *При цьому зувидів щось таке, від чого йому зірвало шифер із цвяхами...* (Дереш); *...зірвало дах і вона застосувала омон з вівчарками* (Андрухович); *...в якій мене вперше ловить за яйця проминання часу* (Андрухович); *...поступово починає брати за яйця...* (Жадан);

Якщо вони хочуть взяти за яйця Віталіка — на здоров'я (Брати Капранови); Як я розумію, він тоді вколосів або щось таке прийняв на душу населення (Андрухович); Павло Антонович устив прийняти на груди не менше трьохсот грамів (Андрухович); ...п'яний в дрезину чи навіть у драбадан... (Андрухович);...до дури п'яний крутячись по дні... (Малко);...додому в сраку п'яна... (Карпа); ...на сцені з'являється богомільна, проте п'яна в дим алкоголічка... (Дереш).

Висновки. Молодіжний сленг, репрезентативний для сучасного художнього дискурсу, характеризується досить розвиненою синонімією. Лексичні синоніми вживаються для посилення образності, уточнення характеристики предметів, яскравості, емоційності, експресії. За допомогою сленгової синонімії письменникам вдається досягти семантичної багатоплановості у стислій формі висловлювання. Яскраво і точно виражаються імпліцитні комунікативні інтенції адресанта.

У мовленні персонажів молодіжний сленг, зокрема синоніми, вживаються з метою характеротворення і як спосіб самовираження для адекватного й максимально повного розкриття образу персонажа (особливостей його індивідуального мовного стилю, його соціальної приналежності тощо). Як слушно зауважує О. Кондратюк, з метою «оживлення» текстів, зокрема тих, які спрямовані на адресата, публіку, спостерігається тенденція до використання незвичайних, колоритних, образомістких слів. Настанова на емоційність та експресивність у словесному вираженні змушує звернутися до розмовної лексики, а саме сленгу, який найбільш повно відповідає зазначеним вимогам. Крім того, можливість конденсованого вербального вираження емоційно-експресивних ознак набуває особливого значення для писемного мовлення, у якому, на відміну від розмовного мовлення, що побутує переважно в усній формі, додаткові засоби вираження думки зведені до мінімуму [4, с. 24].

Різноманітність синоніміки молодіжного сленгу зумовлена неоднорідністю складу її носіїв та прагненням кожного пердставника певної субкультури вирізнитися серед інших і проявити себе. Так з'являються новотвори, які сприяють динамічності молодіжного сленгу.

Сленгова синоніміка у сучасному художньому дискурсі зосереджена на реаліях буття людини — стосунках з іншими людьми, описі певного стану, матеріальних цінностях, розумових здібностях, фізичних особливостях тощо. У яскравій, емоційно насиченій синоніміці відбито специфіку всього молодіжного сленгу. Синоніми є здебільшого експресивно-оцінними, досить часто стилістично зниженими. Сучасний художній дискурс демонструє відкритість сленгових синонімічних рядів, їх постійне розширення та поповнення. Подальші перспективи дослідження вбачаємо у виявленні специфіки функціонування українського молодіжного сленгу в сучасному художньому дискурсі.

Література

1. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище [Електронний ресурс] / О. Кондратюк. — Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm>
2. Масенко Л. Усні форми побутування мови. Явище вульгаризації мовлення [Електронний ресурс] / Л. Масенко. — Режим доступу : http://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-usni_formy.htm
3. Мацько Л. До питання про рідну мову і національний характер / Л. Мацько // Українське мовознавство : міжвідомчий науковий збірник / відп. ред. А. К. Мойсієнко. — К., 2010. — Вип. 40/1. — С. 161–164.
4. Словник сучасного українського сленгу / упоряд. Т. М. Кондратюк. — Харків : Фоліо, 2006. — 350 с.
5. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька. — К. : Критика, 2005. — 464 с.
6. Христенко О. Молодіжний дискурс та його ціннісні домінанти / О. Христенко // Семантика мови і тексту : матеріали ІХ науково-практичної конференції / гол. ред. В. І. Кононенко ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. — Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. — С. 432–434.

References

1. Kondratiuk O. Molodizhnyj sleng jak movne javyshhe [Elektronnyj resurs] / O. Kondratiuk. — Rezhym dostupu : <http://www.ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm>
2. Masenko L. Usni formy pobutuvannia movy. Javysche vulgaryzacyji movlennia [Elektronnyj resurs] / L. Masenko. — Rezhym dostupu : http://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-usni_formy.htm
3. Mac'ko L. Do pytannia pro ridnu movu i nacionalnyj kharakter / L. Mac'ko // Ukrajinke movoznavstvo : mizhvidomchuj naukovyj zbirnyk / vidp. red. A. K. Mojsienko. — K., 2010. — Vyp. 40/1. — S. 161–164.
4. Slovnyk suchasnogo ukrajinskogo slengu / uporiad. T. M. Kondratiuk. — Harkiv : Folio, 2006. — 350 s.
5. Stavitska L. Argo, zhargon, sleng. Socialna dyferencijatsija ukrajinskoji movy / L. Stavyska. — K. : Krytyka, 2005. — 464 s.
6. Hrystenko O. Molodizhnyj dyskurs ta jogo cinnisni dominanty / O. Hrystenko // Semantyka movy i tekstu : Materialy 9 naukovy-praktychnoji konferenciji / gol. red. V. I. Kononenko ; Prikarpat'skij nacionalnyj univ. im. Vasylia Stefanyka. — Ivano-Frankivsk : VDV TSIT, 2006. — S. 432–434.

СТОЛЯР Мария Юрьевна,

аспірант кафедри українського мовного Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Французький бульвар, 24/26, г. Одеса, 65058, Україна; e-mail: stolyar.mariya@mail.ru; моб.: +38 096 7342264

ЛЕКСИЧЕСКАЯ СИНОНИМИЯ В УКРАИНСКОМ МОЛОДЁЖНОМ СЛЕНГЕ (НА МАТЕРИАЛЕ СОВРЕМЕННОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ДИСКУРСА)

Аннотация. *Цель* статьи — выявить и произвести частичный анализ репрезентативных для современного художественного дискурса сленговых лексических синонимов. *Объектом* рассмотрения являются репрезентативные для современного художественного дискурса лексические синонимы украинского молодёжного сленга. В *результате* исследования определена цель их употребления и особенности функционирования в текстах произведений писателей постмодернистов. Научные исследования проблем украинского молодёжного сленга достаточно недавно стали объектом лингвистических исследований (П. Н. Грабовой, С. А. Мартос, Л. А. Ставицкая, И. И. Шур и др.). **Выводы:** с помощью сленговой синонимии писателям удаётся достичь семантической многоплановости в сжатой форме высказывания. Ярко и точно выражаются имплицитные коммуникативные интенции адресанта. На основе сленговой синонимии строятся такие стилистические фигуры: амплификация, градация, плеоназм. Молодёжный сленг представляет реалии современности и продуцирует будущее языка и этноса.

Ключевые слова: молодёжный сленг, художественный дискурс, лексические синонимы, синонимия сленга.

Maria Yu. STOLYAR,

Post-Graduate Student of the Ukrainian Language Department of Odessa I. I. Mechnikov National University; 24/26 Francuzkyj blvd., Odessa, 65058, Ukraine; e-mail: stolyar.mariya@mail.ru; моб.: +38 096 7342264

LEXICAL SYNONYMS IN YOUTH SLANG IN THE STRUCTURE OF MODERN FICTIONAL DISCOURSE

Summary. The *purpose* of the article is to identify and make a partial analysis of the slang lexical synonyms brought out in modern fictional discourse. The *object* of analysis is lexical synonyms of the Ukrainian youth slang in modern fictional discourse. The purpose of their use and the peculiarities of functioning in the works by postmodern writers are determined in the *result* of this study. Scholarly investigations in the area of the author's interests, and in particular, the problem of youth slang, have quite recently become the object of linguistic research (P. Grabovyy, S. Martos, L. Stavitska, I. I. Shhiur and others). **Conclusions:** by using slang synonymy, writers can manage to achieve semantic versatility in a condensed form of expression. The implicit communicative intentions of the sender are expressed vividly and accurately. On the basis of slang synonyms such stylistic figures as amplification, graduation, pleonasm are constructed. The youth slang represents a present-day reality and constructs the future of a language and ethnicity.

Key words: youth slang, fictional discourse, lexical synonyms, slang synonymy.

Статтю отримано 6.11.2015 р.

УДК 811.161.2'367:398.6

СТОЯНОВА Анна Олександрівна,

аспірантка кафедри загального та слов'янського мовознавства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Французький бульвар, 24/26., м. Одеса, 65058, Україна; e-mail: Stoyanova_96@mail.ru; тел.: +38 093 7867271

ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИСУ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ЗАГАДОК

Анотація. У статті описано особливості синтаксичної структури текстів українських загадок, схарактеризовано типи речення цих текстів, наведено приклади загадок, специфіка яких полягає в тому, що опис предмета подається завуальовано, за допомогою використання різних художніх засобів, а саме це зумовлює різноманітність синтаксичної будови таких текстів і робить структуру загадок цікавим об'єктом лінгвістичних досліджень. **Метою** статті є характеристика типів речень, що використовуються для мовленнєвого жанру української народної загадки. **Об'єкт** вивчення — синтаксична структура текстів українських народних загадок. **Предметом** дослідження є специфіка синтаксичних зв'язків і компонентний склад речень,